

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Segneri E Societate Jesu, Qvadráginta
Sermones**

Segneri, Paolo

Antverpiae, 1695

Auctor Lectori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52734](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52734)

Auctor Lectori.

LAnta est hac etate, nescio Oratorum solerit industriam, an Auditorum insatiabili curiositate, e sacris pulpitis dicendi varietas, ut merito timeam, Lector benevole, te vix dignaturum, oculos in hac folia conijcere, nisi instituti mei rationem probe perspexeris. Compendio ergo meam tibi mentem expono. Probendam assumpsi in dies singulos Veritatem unicam, non tam Christiana Legi conformem, quam praxi destinatam, eamq; solide ac nervose demonstrandam. Nunquid pauculis verbis multa complexus sum? Et vero plurimae se statim offerunt difficultates, in quas propositi hujus rigor me conjicit, nec desunt intricati laquei, in quos sponte me induo. In primis quidem, si proposito meo insitam, non licet mihi pedem inferre in silvam illam vastissimam, ex qua plurimi oratores materiam, cum speculativis, tum scholasticis questionibus aptam depromunt; norunt enim experientia magistrâ, hujusmodi argumenta, altissima doctrinae phaleris & pompâ instructa, ad excitandam in plebe admirationem, validissima esse. Verum hoc ipsum animi mei decretis è diametro obsisteret, dum statui, veritatem, non Christianam dumtaxat, sed & practicam assumere demonstrandam. Neglectâ ergo omni ostentatione scientiae, qua mihi eminentis Theologi famam pareret: quam ego nec mereor, nec ambio, id unum mihi relictum video, ut orationum mearum themata, Christi & Evangelij sensis accommodem, quae instar herbarum simplicium omne suum pretium non ab externa specie, sed à sola sanandi virtute & efficaciâ habent. Verum hoc parvi facerem, si haec ipsa, quae dixi themata, plenam mihi relinquerent dicendi libertatem, quam ipsam tamen mihi ademptam video; video enim inconveniens, & à scopo meo penitus alienum esse, orationes meas fucato profanae eruditionis stibio exornare; quantumvis eam non à Propertio aut Persio, sed à doctissima antiquitatis magistris mutuarem, injuriosum fore ratus Christianae veritatis puritati, si ex vano illas concinnius adornandi pruritu,

Præfatio ad Lectorem:

*viu profanâ loquendi formâ eas conuestirem. Ab hoc certè con-
 silio me potenter absterruere Hugones, Beda, & Basilij, qui in
 exemplum ac typum sermonis scandalose compti proponunt scelestam
 illam ac prostituti pudoris feminam, qua, ut iuuentutem curiosam
 magis, quam cautam, magis cupidam quàm providam attraheret,
 cubile suum peripetasmatis & tapetibus, non ex officinis Pala-
 stina, sed ex promptuarijs Egypti adornavit: lectulum meum
 stravi tapetibus pictis ex Ægypto. Vnde de eo solum ornatu
 mihi prospexi, quem familiaris librorum sacrorum usus submini-
 strat, neglecto plurimorum sensu, quibus non alia merces, quàm pe-
 regre aduecta arrident. Verum hic necdum est finis, sed initium
 tantum incommodorum, quæ expertus sum.*

*Prov. 7.
 v. 17.*

*Meministis enim, quòd in limine præmonui, propositum
 mihi esse, quidquid dicendum assumpsi, probare serio & solidè
 quod ipsum me cogit, ut ex libris etiam sacris non quævis promiscuè,
 sed grandi cum delectu ad usum meum pauca excerpam, cum pluri-
 ma inveniuntur sacrarum scripturarum interpretationes, curiosa
 quidem, & auribus titillandis opportuna, sed à genuino sensu ali-
 ena ac distorta, cum quibus tamen, licet immerito, triumphatur in
 pulpitis, & popularis plausus colligitur; ego autem in meum emo-
 lumentum ijs uti neatiquam poteram; cum enim palam sit, huiusmo-
 di expositiones spurias esse, & adulterinas, esto, quòd tenuis fortè
 autoritas aliquam veri speciem illis addat, meo tamen scopo seruire
 non possunt, neque apta sunt ad probandum serio & solidè. Ad hoc
 enim opus erat integro sacrorum textuum armamentario, sed non
 nisi talium, qui essent sinceri, clari, proprioq; in sensu & iuxta litte-
 ræ significationem accepti, cui repugnare fas esse non posset; non
 quòd intelligentia mystica, si solido fundamento nitatur, non omni
 estimatione sit digna, sed quia minus est firma, minusq; robusta.
 In exemplum adduco Christum ipsum, qui perorans ad turbas, &
 Ioannem Baptistam Magnum illum Eliam esse affirmans, à Prophe-
 ta Malachia promissum, non dixit præcisè verbis: ipse est; sed
 admirandâ cautelâ adjunxit: & si vultis recipere, ipse est E-
 lias,*

*Mal. 3. 1.
 Matth.
 21. 14.*

Præfatio ad Lectorem.

lias, qui venturus est. Tanta debet esse moderatio, quâ ex mente & sensu doctissimi Cajetani modus iste explicandi scripturas genuinus quidem, sed à litterali sensu alienus, usurpandus est, ne ab auditoribus violenter extorqueatur consensus, quem quidem verba allegata mereri congruè possunt, sed non ineluctabiliter evincunt.

Commen.
in Evang.
loc. cit.

Et quis est, ut, quod cepti, prosequar, qui ignoret sensum litteralem minimi omnium fieri à rudi populo, qui minimè cogitat, nudam & strictam aciem ad feriendum aptiorem esse, præ pulchra & nitente? Qua de causa abstinendum pariter mihi erat, ab eo rationum genere, quod ingeniosum magis est, quàm solidum, & plus venustatis habet quàm roboris, & virtutis, tametsi enim inficias ire haud possim, gemmas adulterinas fulgore suo nonnumquam aptiores esse ad triumphum, de mente debili ducendum, hunc tamen non nisi per errorem extorquent. Nec obijcias, etiam errorem talem laude suâ dignum esse, si in salutem potiùs, quàm damnum recipientis convertatur; nec id me latet; nihilominus tamen, ut proposito meo insistam, in id potiùs incumbendum mihi est, ut Christum imiter, qui numquam assuevit alio tramite populos ad calum ducere, quàm vitâ regiâ rationum solidarum: viam DEI in veritate doces.

Luc. 10.
21.

Sed quis explicet, quantum hoc ipsum difficultatem meam adauxerit? rationes enim vera tritissima sunt, quia usu continuo currentis instar moneta atteruntur; quanti ergo laboris est, cum tales sint, conciliare ipsis eum splendorem & gratiam, quâ polent, cum recens officina monetaria præsum egrediuntur? Verùm ultra progrediamur: allegationes spissæ & densatæ Sanctorum Patrum, licet capacitati populi parum conformes, nihilominus admirationem excitent, hypotyposes perpetua, prolixi verborum Meandri, Periodi laciniosa, memoria tractus (ut appellantur) tam prolixi, ut & peroranti ob defatigationem, & audienti ob stuporem anhelitum ferè intercludant: videntur vobis adhiberi posse ab illo, cui sermò loqui statutum est? Ad loquendum enim sermò, si mea me

Præfatio ad Lectorem.

non fallit opinio, parùm conveniens esse videtur, ut nunc Philosophus, nunc Physicus, nunc Legum peritus, nunc Chymicus, aut Astrologus, aut Sæctor Anatomicus compaream, aut simul omnia representem: certe, si eo collimasset, specimen quidem meum, pro virium mearum tenuitate dedissem (tametsi etiam hoc extra ordinis, & officij mei metas) intrasset simul semitam, nec ijs usitatam oratoribus, qui suæ potiùs gloria sumi Idololatra, quàm veriminis Adoratores; nec si hoc fecissem, fideliter patrocinatus essem causa tam serâ, & sacrosanctâ, quam tamen descendendam suscepi, & vero, quam obsecro fidem in populis collegissent verba meâ? Qui quærit gloriam ejus, qui misit eum, hic verax est, non verò ille, qui propriam venatur.

Ioan. 7.
18.

Verùm concedamus tantisper, fuisse mihi animum ostendendi fundam eloquentiæ, continuis eruditionis, & facundiæ tractibus gyratam, numquam certe sperare potuissem, me primo ictu Gigantem Davidis instar prostraturum, qui de sola victoria obtinenda sollicitus eandem absque fastu tractavit; quin potiùs contra omne artis magisterium, imminentem ictum, ut declinari posset, è longinquo ostendissem, ut, qui feriendi erant, cum veritate possent objicere, veros esse ob moræ tarditatem silices ipsos in paleas: verû sunt lapides fundæ in stipulam, ut ait Job.

Job. 14.
19.

Omne quidem studium in Elocutionem contuli, sicut suo me exemplo docent Leones, Hieronymi, Chrysostomi, Cypriani & Patrum plures, qui tersè & nitide locuti sunt; experienciâ enim constat sermonis culturam nulli antiquorum Patrum obsuisse, cum tamen imperitum, & incultum Eloquium, non nisi contemptum reportet. Verùm circa hoc ipsum sistendum mihi erat, intra limites dictionis facilis, quæ non parùm difficilis est, & operosa, quæq; dictionem similem reddat viæ, non quidem floridæ, sed planæ, & ad ambulandum accommodatæ. Et hic Eloquij nitor, si benè perpendimus, non ad demulcendas aures, sed in reverentiam Auditorum dirigitur, unde non videtur indecens, quamvis summo labore paretur. Linguam ipsam, quod attinet, officij mei esse judicavi, rigidis etiam illis le-

gibus

Præfatio ad Lectorem.

bus me subicere, quas omnes alij ut plurimum reverentur; ne illas per contumaciam & contemptum negligere viderer; cum omni tamen hoc apparatu, quis non videt, si bene rem assequor, non potuisse me assumpto vocum illustrium & selectarum splendore, servire luxui, qui panegyricos duntaxat, non item serium ac grave dicendi genus decet, sed debuisse solum observare decorum, seligendo vocabula, quæ jus & approbationem illius urbis haberent, cui unice cordi est, ad publicam utilitatem florem Eloquentia jactare, nec ab alijs quibuscumque animadversionis obelum formidare. Sume tibi librum grandem, dixit quondam *Isaias* ^{Isaie 1. 8.} Prophetes, ut intelligat Orator Evangelicus, summi, quæ in mundo est, momenti materiem se tractare; sed adjunxit illico, & scribe in eo stylo hominis, ut unâ doceatur, hanc ipsam materie magnitudinem stylum planum, & proprium exposcere, tum ad confirmationem integritatis, tum ad faciliorem intelligentiam conciliandam.

Tertius est, si bene meministi, Lector, obfirmasse me animum, hunc dicendi modum constanter tenendi. Putasne verbum hoc improviso aut præter mentem mihi excidisse? nequaquam: quin ego illud ex destinato inserui. Quid enim emolumentum in me redundaret, si acri dictionis impetu in scelus detonans, illud velut vibrato fulmine prosternerem, si mox in aliâ oratione ridiculus & jocosus comparerem? O quàm modico opus est, ad perdendam omnem fidem in ministerio Apostolico, quale meum est? cerè vel verbulo perditur, ne dicam oratione integrâ? aut scurrili, aut imprudente, aut vanâ, aut inutili: tanta severitas est, quâ ut plurimum populi illum auscultant, qui in pulpito comparare statuit, non ut declamet ad pompam, sed ex legibus veritatis. Hac de causa studiosè in id incubui, ut in eadem oratione partes gemina sibi mutuo responderent, & materia, & methodi, & styli aequalitate, ne prima esset seria, altera jocosa, aut vicissim; nec enim me latebat, haud absque mysterio accidisse, dum DEVS in Levitici libro prohibuit, vestem assumi contextu duplici elaboratam;

Præfatio ad Lectorem.

16. *Levit. 19* veste, quæ ex duobus est texta, id est lanâ & lino, inquit, non induaris! quid aliud per hoc intendit DEVS? quam quod ad comparandam sibi famam Oratoris, justitia, & veritatis amantiss, nil magis conferat, quam dictionis conformitas, ubi vel à primo Exordij verbulo, equali contextu oratio labitur, eliminato quidquid alijs arrideat, omni luxuriantis ingenij impetu, in proemia disparatissima, in modum dicendi insuetos, & inutiles effuso. Dicamus etiam, in exordia adeò pomposa, ut dictionis Elegantiâ ipsis perorationibus antecellant. Id tamen non negaverim, promovendam subindè causam, quasi de manu in manum argumentorum pondere fortiori, jam rationum momenta in favorem augendo, jam retundendo id, quod opponi posset à parte contraria, ut tandem oratio, emolumento lucri continuo similis evadat torculari, quod quò diutius circumvolvitur, tantò fortius stringit.

Aique ego in primordio prolusionis hujus, Lector benevole, non ideò profusor fui, ut captem gloriam ex ipsa operis hujus in finem perducendi arduitate, quam ego vel hic elaboratam, in suo tamen genere debilissimam agnosco. In id unum ego mentem intendi, ut tibi fideliter scopi à me primò propositi rationes exponerem, neque id ad vanam voluptatem in populis excitandam, sed potius ad conferendum ipsis salutis adjumentum; forsitan his insuper habitis, erunt nihilominus plurimi, qui etiam hoc propositum meum spernant magis, quam approbent. Sed quid meâ interest? nec enim ego presumo, ut in mei gratiam humanum genus mutetur, quod sibi numquam concordat, satis id mihi erit, si, quod alij vilipendunt, alij saltem in sue salutis emolumenta convertant. Quis enim tanta temeritatis est, ut se Paulo Apostolo equiparare audeat, Divina quondam facundiâ in Areopago peroranti? & vel hic tamen in tanta Philosophorum turba, & varietate invenit quosdam, qui fidem dictis astruerent, alios pariter, qui perorantem palam irriderent: *Act. 18.* Quidam irridebant, quidam crediderunt. Id, quod ego

Præfatio ad Lectorem.

ego in fronte presentis operis spectandum proposui, ut intelligatur, hanc fuisse semper præcipuorum Oratorum sortem, ut geminum hominum genus sustinerent, unum nimirum, quos habent dictis suis faventes, alterum vero eorum, quos experiuntur adversos. Unde nullam dolendi causam habebō, si paria experiar, qui me inter sacros oratores infimum agnosco & profiteor: Certè hac ipsa de causa incultos hosce meos labores omnium censura & Crisi benigna pariter, & pungenti liberè exposui (qui actus Viro sapienti maxime arduus videri potest) nolebam enim, ut metus ludibrij à nonnullis sustinendi prævaleret desiderio, alijs opitulandi: si formidaret irridentes, non perveniret Apostolus ad credentes. Scripsit olim Augustinus admonitione ab ijs notandā, qui se luci publica subducunt, non ex animi demissione, sed ex timore, ne præsentiam suam minùs reddant gloriosam. Illud scio, me totā hac lucubratione illi Domino placere studuisse, cuius gratuitum donum est, quidquid hoc in opere Ejus oculis arridere potest. Hunc finem, si consequar, satis mihi & abundè est, tametsi reliqui omnes in mei contemptum conspirent.

Id unum mihi restat admonendum, orationes hasce easdem ipsas esse, qua à me ex pulpito fuerunt recitata, absque ulla notabili mutatione, qua pro prælo & publica luce fieri assolet, sive ornatum earum, sive augmentum consideres: tametsi enim probè mihi perspectum sit, aures, & oculos, esse diversissimos iudices. spero tamen, oculum ingentiam severitatem depositurum, quam primùm viderit, auribus potiùs totum hoc operis fuisse destinatum, censori quidem minùs provideo, sed & minùs aspero. Non legit oculus tantā voluptate, quod tot theatra, ac scena proponunt, sive graves, & majestate vestita; & tamen hujus generis opera, si primarium finem intueamur, ad audiendum potiùs, quàm ad legendum parata sunt; nec penes me irrefragabilis regula locum obtinet, etsi forsā aliis ita videatur, id quod gratum auditu est, minùs esse gratum lectu: satis mihi est, si qui hæc legit, cogitet, non ea se legere sed audire.

† †

SVM-

Tract.
contr. E-
picur. &
Stoicos.